

भाषा – I (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल – II

- एक अपठित गद्यांश में से निम्नलिखित व्याकरण संबंधी प्रश्न :—
शब्द ज्ञान, तत्सम, तद्भव, देशज, विदेशी शब्द। पर्यायवाची, विलोम, एकार्थी शब्द।
उपसर्ग, प्रत्यय, संधि और समास। संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण, अव्यय।
- एक अपठित गद्यांश में से निम्नलिखित बिंदुओं पर प्रश्न :—
रेखांकित शब्दों का अर्थ स्पष्ट करना, वचन, काल, लिंग ज्ञात करना। दिए गए
शब्दों का वचन काल और लिंग बदलना।
- वाक्य रचना, वाक्य के अंग, वाक्य के प्रकार, पदबंध, मुहावरे और लोकोक्तियाँ।
- भाषा की शिक्षण विधि, भाषा शिक्षण के उपागम, भाषा दक्षता का विकास।
- भाषायी कौशलों का विकास (सुनना, बोलना, पढ़ना, लिखना) हिंदी भाषा शिक्षण में
चुनौतियाँ, शिक्षण अधिगम सामग्री, पाठ्य पुस्तक, बहु-माध्यम एवं शिक्षण के अन्य
संसाधन।
- भाषा शिक्षण में मूल्यांकन, उपलब्धि परीक्षण का निर्माण समग्र एवं सतत् मूल्यांकन,
उपचारात्मक शिक्षण।

ENGLISH

Total Questions: 30

Total Marks : 30

LANGUAGE – I (CLASS 6 TO 8) LEVEL – II

- **Unseen Prose Passage**
Synonyms, Antonyms, Spellings, Word-formation, One Word Substitution
- **Unseen Prose Passage**
Parts of Speech, Tenses, Determiners, Change of Degrees
- **Framing Questions Including Wh-questions, Active and Passive Voice, Knowledge of English Sounds and Phonetic Symbols**
- **Principles of Teaching English, Methods and Approaches to English Language Teaching**
- **Development of Language Skills, Teaching Learning Materials: Text books, Multi-media Materials and other resources**
- **Continuous and Comprehensive Evaluation, Evaluating Language Proficiency**

पाठ्यक्रमः

संस्कृतम्

भाषा-। (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल-॥

प्रश्नाः- 30

भाषा-प्रथमा (1)

प्रश्नाङ्काः :-30

- 1- एकम् अपठितं गद्यांशम् आधारीकृत्य निम्नलिखित-व्याकरण-सम्बन्धिनः प्रश्नाः-
शब्दरूप-धातुरूप-कारक-विभक्ति-उपसर्ग-प्रत्यय-सन्धि-समास-सर्वनाम-
विशेषण-अव्ययेषु प्रश्नाः ।
2. एकम् अपठितं गद्यांशम् आधारीकृत्य निम्नलिखित-बिन्दुसम्बन्धिनः व्याकरणप्रश्नाः,
रेखाङ्कितपदेषु क्रियापद-चयन-वचन-लकार-लिङ्ग-ज्ञान-प्रश्नाः, विलोमशब्द-
लकारपरिवर्तन-प्रश्नाः च। (लट्-लङ्.-लृट्-लोट्-विधिलिङ्लकारेषु)
3. संस्कृतानुवादः,वाच्यपरिवर्तनम् (लट्-लकारस्य) वाक्येषु-प्रश्ननिर्माणम्,अशुद्धिसंशोधनम्,
संस्कृतसूक्तयः ।
4. (i) संस्कृतभाषा-शिक्षण-विधयः ।
(ii) संस्कृतभाषा-शिक्षण-सिद्धान्ताः ।
5. संस्कृतभाषाकौशलस्य विकासः, (श्रवणम्, सम्भाषणम्, पठनम्, लेखनम्)।
संस्कृताध्यापनस्य अधिगमसाधनानि, पाठ्यपुस्तकानि, संप्रेषणस्य साधनानि ।
6. संस्कृतभाषा-शिक्षणस्य मूल्याङ्कन-सम्बन्धिनः प्रश्नाः, मौखिक-लिखितप्रश्नानां प्रकाराः,
सततमूल्याङ्कनम्, उपचारात्मकशिक्षणम्।

اردو

کل سوالات: 30

کل نمبرات: 30

زبان 1 (درجہ ششم تا ہشتم) سطح: 2

Language-1 (Class 6to8) Level-2

✧ : نثری اقتباس پر مبنی سوالات :

عبارت فہمی، معانی الفاظ، اعراب، واحد جمع، مذکر مؤنث، متضاد، مترادف، رموز اوقاف

✧ : نثری اقتباس پر مبنی سوالات :

مواد کی سمجھ، فعل، فاعل، مفعول، فعل لازم، فعل متعدی، جملے کی اقسام، زمانہ

✧ : اسم اور اسکی اقسام، ضمیر اور اسکی اقسام، صفت اور اسکی اقسام، محاورے اور کہاوتیں

✧ : اصنافِ نثر و نظم

اردو زبان کی تدریس کے مقاصد، اردو زبان کی تدریس کے اصول، تدریسی طریقہ کار

✧ : زبان کی مہارتیں (سننا، بولنا، پڑھنا، لکھنا) اور ان کی نشوونما، اردو نصابِ تعلیم، اردو پڑھنا اور لکھنا سکھانے کے

طریقے، زبان کی تدریس میں معاون اشیا

✧ : جانچ اور اسکے طریقے، معروضی اور مسلسل جانچ (اندازہ قدر)، سوالات اور انکی قسمیں

भाषा—1 (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल—II

सिन्धी भाषा—1

नसुर जा ब टुकिरा (पैराग्राफ) (गद्यांश) दर्सी किताबनि खां सवाइ हून्दा उन्हनि टुकरनि मां हिन तरह जा सुवाल पुछिया वेदां।

लफजनि जी जाण, डुखियनि अखरनि जी माना, अदद, जिंस, इस्म, सिफत, जमीर, फइल, जमान वगैरह सां वास्तो रखंदड़ सुवाल।

टुकिरे में को इस्तलाहु या पहाको हुजे उन जी माना, टुकिरे जो उनवान, अख्लाकी सिख्या वगैरह।

- (i) गाल्हाइण जा अठ लफज—मुख्तिसर जाण। सिन्धी भाषा जी लिखावट, लिपियुनि जी जाण।
- (ii) लफजनि जी जाण, सागी माना वारा अखर, लफजनि जी रचना अगियाडियूं ऐं पछाडियूं।
- (iii) जमान, जिंस, अदद, इस्तलाह ऐं पहाका
- (iv) सिन्धी भाषा सेखारण, पढाइण जा तरीका। शार्गिदनि खे सिन्धी भाषा सेखारण जा कारगर तरीका।
- (v) सिन्धी भाषा बुधण, गाल्हाइणु, पढण, लिखण, सिखण ऐं सेखारण जा तरीका, दर्सी किताबनि में भाषा जो ज्ञान, शार्गिदनि खे कहिड्नि तरीकनि सां डियण घुरिजे।
- (vi) सिन्धी भाषा पढण, पढाइण, लिखण, गाल्हाइण जो मूल्यांकन। जिबानी ऐं लिखित सुवालनि जा किस्म, सिन्धी भाषा उम्दे नमूने सेखारण जा खास तरीका।

ਪਾਠ-ਕਰਮ
ਪੰਜਾਬੀ

ਕੁਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 30

ਕੁਲ ਅੰਕ - 30

ਭਾਸ਼ਾ - I

(ਕक्षा 6 से 8 तक)

ਲੇਵਲ - II

1. ਇੱਕ ਅਣਡਿੱਠੇ ਵਾਰਤਕ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਵਿਆਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-
ਸ਼ਬਦ-ਬੋਧ, ਤਤਸਮ, ਤਦਭਵ, ਦੇਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ। ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ, ਬਹੁ- ਅਰਥਕ, ਸਮਾਨਾਰਥਕ,
ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ, ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ। ਠਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਕਿਰਿਆ।
2. ਇੱਕ ਅਣਡਿੱਠੇ ਵਾਰਤਕ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-
ਲਕੀਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ, ਵਚਨ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਕਾਲ ਦਸਣਾ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ
ਵਚਨ, ਕਾਲ ਤੇ ਲਿੰਗ ਬਦਲਣਾ।
3. ਵਾਕ ਰਚਨਾ, ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਪਦ-ਵੰਡ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਅਖਾਣਾਂ, ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦਾ
ਵਿਕਾਸ।
5. ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (ਸੁਣਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਆ
ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ, ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ
(ਸਮਪਰੇਸ਼ਣ) ਦੇ ਭਿੰਨ ਸਾਧਨ, ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ।
6. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲ-ਅੰਕਣ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ, ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਲਅੰਕਣ, ਉਪਾਅ ਪੂਰਨ ਅਧਿਆਪਨ।

શિક્ષક પાત્રતા કસોટી (આર.ટેટ)

પાઠ્યક્રમ

ભાષા : ૧ (ધોરણ ૬ થી ૮ સુધી), લેવલ : ૨

ગુજરાતી ભાષા : ૧ કુલ પ્રશ્નો : ૩૦ કુલ ગુણ : ૩૦

- .....
૧. ગદ્યાંશના આધારે નિમ્નલિખિત વ્યાકરણના પ્રશ્નો :
પર્યાયવાચી શબ્દો, વિરોધી શબ્દો, એકાર્થી શબ્દો, ઉપસર્ગ, પ્રત્યય, સંધિ અને સમાસ, સર્વનામ
  ૨. ગદ્યાંશના આધારે નીચે જણાવેલ બાબતો અંગેના પ્રશ્નો
રેખાંકિત શબ્દોના અર્થ સ્પષ્ટ કરવા. વચન, કાળ અને લિંગ ઓળખવા, ગદ્યાંશમાં સૂચવ્યા મુજબ વચન, કાળ અને લિંગ બદલવા
  ૩. વાક્ય રચના : વાક્યોના પ્રકાર, રૂઢિપ્રયોગો અને કહેવતો (વાક્યમાં પ્રયોગ કરવો અને અર્થ જણાવવો)
  ૪. ગુજરાતી ભાષાની શિક્ષણ પદ્ધતિ
- ગુજરાતી ભાષાની શિક્ષણ પદ્ધતિના સિદ્ધાંત
- બાળકમાં ગુજરાતી ભાષાનો વિકાસ
  ૫. ગુજરાતી ભાષાના કૌશલ્યો : શ્રવણ, કથન, વાંચન, લેખન
ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણ : શૈક્ષણિક સાધનસામગ્રી, પાઠ્યપુસ્તક, ગુજરાતી ભાષાનો શિક્ષક ગુજરાતી ભાષામાં વપરાતા વિરામચિહ્નોના પ્રકાર અને મહત્વ, વાક્યના અર્થને આધારે તેનો ઉપયોગ
  ૬. ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન, લેખિત અને મૌખિક કસોટી માટેના પ્રશ્નોના પ્રકાર, સતત મૂલ્યાંકન, ઉપચારાત્મક કાર્ય અને તેમાં મદદરૂપ સાધનો